ΕΤΟΣ Β΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 15 Ἀπριλίου 1912 ΑΡΙΘ. 68

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤῌ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝῌ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τῌ ΚΥΡΙΑΚῌ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα (Πράξ. Θ΄. 32—34).

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐγένετο Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων, κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς Ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν. Εὗρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα, Αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραββάτῳ, ὃς ἦν παραλελυμένος. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος· Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. Καὶ εὐθέως ἀνέστη· καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σάρωνα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον. Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν, ὧν ἐποίει. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτήν, ἔθηκαν ἐν τῷ ὑπερῴῳ. Ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ Ἰόππῃ, οἱ μαθηταί, ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτόν, παρακαλοῦντες μὴ ὀκνῆσαι διελθεῖν ἕως αὐτῶν. Ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον· καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι

χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ Δορκάς. Ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος, θεὶς τὰ γόνατα, προσηύξατο· καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπε· Ταβιθά, ἀνάστηθι. Ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον, ἀνεκάθισε. Δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα, ἀνέστησεν αὐτήν· φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας, παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. Γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ὅτε ὁ Ἀπόστολος Πέτρος εἶδεν ὅτι «αἱ Ἐκκλησίαι καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχον εἰρήνην, οἰκοδομούμεναι καὶ πορευόμεναι τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπληθύνοντο» (Πράξ. Θ΄. 31), ἔκρινε καλὸν νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἴδῃ τὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας τυχὸν εἶχον καὶ ἐπιφέρῃ τὴν θεραπείαν αὐτῶν, διδάσκων καὶ παραγγέλλων τὰ δέοντα, ὡς εἶχε καὶ καθῆκον καὶ δικαίωμα. Περιοδεύων λοιπὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπεσκέφθη—ὡς διηγῆται τὸ σημερινὸν ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα—καὶ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Λύδδης, ὅπου ἐθεράπευσεν ἕνα παράλυτον ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη, ὀνομαζόμενον Αἰνέαν, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· συνεπείᾳ δὲ τοῦ θαύματος τούτου ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Λύδδης καὶ τοῦ Σάρωνος ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἀλλ' ἐν Λύδδῃ εὑρισκόμενος προσεκλήθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἰόππης, ὅπου εἶχεν ἀποθάνει μία Χριστιανή, Ταβιθὰ ὀνομαζομένη «πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν, ὧν ἐποίει», καὶ ὅπου, ὅτε ἦλθε, «παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα». Καὶ ταύτην ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἀνέστησε διὰ τῆς πρὸς τὸν παντοδύναμον Θεὸν προσευχῆς του, καὶ πολλοὶ καὶ ἐδῶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξ αἰτίας τοῦ θαύματος τούτου.

Δύο σπουδαῖα θαύματα, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου περιλαμβάνει, ὡς ἠκούσαμεν, τὸ σημερινὸν ἀνάγνωσμα, τὴν θεραπείαν τοῦ παραλύτου Αἰνέα, καὶ τὴν ἀνάστασιν τῆς νεκρᾶς Ταβιθά. Καὶ τὰ δύο ταῦτα θαύματα ἐπετέλεσεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ θερμῆς προσευχῆς. Καὶ τῶν δύο τούτων θαυμάτων ἡ ἐνέργεια, ἡ διὰ τοιούτων μέσων γενομένη, δίδει εἰς ἡμᾶς τὴν εὔλογον ἀφορμὴν νὰ μελετήσωμεν σήμερον τὸ σπουδαῖον τοῦτο περὶ θαυμάτων ζήτημα, ἐξετάζοντες ἐν συντομίᾳ τί εἶνε θαῦμα, πῶς γίνεται, πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται καὶ ὁποῖόν τι πρέπει νὰ εἶνε, διὰ νὰ ἔχῃ τὴν ὀνομασίαν αὐτήν. Θαῦμα, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἶνε κάθε ἔργον, τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ νὰ γείνῃ ἀπὸ φυσικὴν αἰτίαν· κάθε ἔργον, τὸ ὁποῖον εἶνε ὑπεράνω τῶν φυσικῶν νόμων, τοὺς ὁποίους ἔθηκεν αὐτὸς ὁ Δημιουργὸς τῆς φύσεως. Θαῦμα κατὰ ταῦτα εἶνε ἡ ἀνάστασις ἑνὸς νεκροῦ, ἡ θεραπεία ἀσθενοῦς, περὶ τοῦ ὁποίου εἶνε ἀπηλπισμένη ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη, ὁ ἐπὶ τῆς θαλάσσης περίπατος, ὡς ἐπὶ ξηρᾶς, ἡ ἀνάβλεψις τυφλοῦ καὶ τὰ παρόμοια, τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γείνουν ἐκ φυσικῆς αἰτίας, ἀλλ' ἀπαιτοῦν δύναμιν ἀνωτέραν τῆς δυνάμεως τῶν φυσικῶν νόμων. Τοιαύτην

δὲ δύναμιν μόνον ὁ παντοδύναμος Κύριος καὶ Δημιουργὸς τῆς φύσεως καὶ τῶν διεπόντων αὐτὴν νόμων, ὁ ἅγιος Θεός, εἶνε εὐνόητον ὅτι ἔχει. Ἑπομένως ἡ ἐνέργεια τῶν θαυμάτων ἀνήκει μόνον εἰς τὸν παντοδύναμον Θεὸν καὶ κατὰ δωρεὰν εἰς ἁγίους καὶ εὐαρέστους εἰς τὸν Θεὸν ἄνδρας ἐνεργοῦντας ἐπὶ τῷ ἁγίῳ ὀνόματι αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ δὲ τούτου, τὸν ὁποῖον ἐδώκαμεν εἰς τὸ θαῦμα, συνάγεται καὶ τὸ πῶς πρέπει νὰ γίνεται. Ἀφοῦ ἀπαιτεῖ ὑπερφυσικὴν δύναμιν, ἀφοῦ τοιαύτην δύναμιν, εἶνε ὡμολογημένον ὅτι μόνον ὁ Θεὸς ἔχει, τὰ θαύματα πρέπει νὰ γίνωνται διὰ τῆς θείας παντοδυναμίας, διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου Θεοῦ, κατὰ λογικὴν σιδηρᾶν ἀνάγκην. Διότι ὁ ἀσθενὴς ἄνθρωπος, ὑποκείμενος εἰς τοὺς τεθειμένους φυσικοὺς νόμους, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὑπερβῇ αὐτούς, διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ θαῦμα, καὶ ἑπομένως ὀφείλει νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν θείαν παντοδυναμίαν, μεγαλύνων καὶ δοξάζων τοιουτοτρόπως αὐτήν, διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Ἐκ τούτου δὲ γίνεται φανερὸς καὶ ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον γίνονται τὰ θαύματα· ὁ σκοπὸς δὲ οὗτος εἶνε, ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ θεία παντοδυναμία, νὰ ὁμολογηθῇ ἡ ἄπειρος ἀγαθότης καὶ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐνισχυθῇ ἡ πρὸς αὐτὸν πίστις, νὰ δοξασθῇ περισσότερον τὸ δεδοξασμένον ἄλλως ὄνομα αὐτοῦ. Κατορθοῦνται δὲ ὅλα αὐτὰ διὰ τῶν θαυμάτων, διότι ταῦτα εἶνε περισσότερον νοητὰ καὶ καταληπτά, ὡς ψηλαφητά, εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ τὴν θεωρητικὴν διδασκαλίαν, τῆς ὁποίας εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, τὰ πειράματα καὶ αἱ πρακτικαὶ ἀποδείξεις. «Κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύσατε», λέγει ὁ Κύριος εἰς τοὺς σκληροκαρδίους Ἰουδαίους (Ἰωάν. Ι΄. 38). Τὰ θαύματα, τὰ ἀληθῆ καὶ πραγματικὰ θαύματα, εἶνε ἡ πιστοτέρα ἀπόδειξις, εἶνε ἡ πειστικωτέρα γλῶσσα περὶ τῆς ἀπείρου παντοδυναμίας καὶ ἀγαθότητος τοῦ ἁγίου Θεοῦ. Τοιαῦτα δὲ ὄντα πρέπει νὰ μὴ εἶνε ἐφήμερα καὶ ἀτελῆ, ἀποτελέσματα ἀπατηλῆς ὀπτασίας καὶ νοσηρᾶς φαντασίας, ἀλλὰ γεγονότα διαρκῆ, τέλεια, σταθερὰ καὶ ἀδιαφιλονείκητα. «Ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτὸν» εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος εἰς τὸν παράλυτον Αἰνέαν· «καὶ εὐθέως ἀνέστη καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ Σάρωνα». Ἀνέστησε τὴν νεκρὰν Ταβιθά· ἐκείνη δὲ «ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε» καὶ ἔδωκεν αὐτὴν «ζῶσαν» εἰς τοὺς λυπουμένους διὰ τὸν θάνατόν της πιστοὺς καὶ εἰς τὰς κλαιούσας χήρας· καὶ «γνωστὸν ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον». Καὶ γενικῶς ὅσα θαύματα ἐτέλεσεν τόσῳ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὅσῳ καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ὅλα φέρουν τὴν σφραγῖδα τῆς τελειότητος, τῆς διαρκείας, τῆς σταθερότητος καὶ τοῦ ἀδιαφιλονεικήτου.

Ἀπέναντι τῶν τοιοῦτον χαρακτῆρα καὶ τοιαῦτα γνωρίσματα ἐχόντων ἀληθινῶν θαυμάτων, ἐκτελουμένων ὑπὸ τῆς θείας παντοδυναμίας, εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως δι' ἁγίων ἀνδρῶν, ἐπαρουσιάσθησαν, παρουσιάζονται καὶ θὰ παρουσιάζωνται, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἡ πεπερασμένη καὶ ἀτελὴς ἀνθρωπότης, ἔργα ἀγυρτείας, ἔργα θεοκαπηλείας, ἔργα, τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶναι ὁ χρηματισμός, τὸ ὑλικὸν κέρδος, εἰς τὰ ὁποῖα ἠθέλησαν οἱ ἐργάται καὶ δημιουργοὶ αὐτῶν νὰ δώσουν τὴν ὀνομασίαν τῶν θαυμάτων· καί, διὰ νὰ χρυσώσουν τὸ δηλητηριῶδες καταπότιον, δὲν λείπουν

ἀπὸ τοῦ ν' ἀναμιγνύουν ἀσεβῶς τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Θεοῦ, τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων, νὰ ἐνεργοῦν αὐτὰ διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῆς θείας παντοδυναμίας, διὰ νὰ ἐξαπατῶσι τοιουτοτρόπως εὐκολώτερον καὶ ἀσφαλέστερον τοὺς ἁπλοϊκοὺς καὶ εὐσεβεῖς Χριστιανούς, μεταχειριζόμενοι «πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἀποστόλου (Ι. Τιμ. Ϛ΄ 6). Τοιαῦτα ψευδοθαύματα εἶνε τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν μάγων, οἱ ὁποῖοι προφητεύουν τὸ μέλλον, οἱ ὁποῖοι ἀποδιώκουν πᾶν πονηρόν, τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν *διαβασιάδων*, ἢ *δασκάλων*, ἢ *Μωϋσήδων* λεγομένων, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰ *χαρτιά* των, μὲ τὰ *διαβαστικά* των, μὲ τὰ *φυλακτά* των, ὑπόσχονται ὅτι θεραπεύουν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν· εἶνε τὰ διαφημιζόμενα τέρατα καὶ σημεῖα, τὰ ὁποῖα γίνονται ἀπὸ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν *χερικάρη* ἱερέα, ἀπὸ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ *διαβαστικό!* Ἀλλὰ καταλαμβάνομεν, ἀδελφοί, ὅτι ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια μὲ αὐτά, ἀποτελέσματα ἀσεβείας τελείας, ὑπαγορεύσεις ἐντελοῦς ἀσυνειδησίας, βλασφημία φοβερὰ κατὰ τοῦ ἁγίου Θεοῦ ὄντα, εἶνε ἀντιχριστιανικά, εἶνε ἐναντία τῆς διδασκαλίας τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἑπομένως ἀπόβλητα καὶ τιμωρίας ἄξια καὶ ὑπὸ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας. Καὶ λοιπὸν—ποῦ νὰ καταφεύγωμεν, ὅταν πάσχωμεν;—ἠμπορεῖ νὰ ἐρωτήσῃ τις. Νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὸ ἔλεος καὶ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ἁγίου Θεοῦ, νὰ καταφεύγωμεν ὑπὸ τὴν στέγην τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μεσιτεύῃ ὑπὲρ τῶν πιστῶν αὐτῆς τέκνων παρὰ τῷ Θεῷ, ἡ ὁποία ἔχει ἱερὰ Μυστήρια, διὰ τῶν ὁποίων μεταδίδεται ἡ θεία χάρις εἰς τοὺς ζητοῦντας αὐτὴν μὲ πίστιν, καὶ ἀκολουθίας ἱερὰς καὶ εὐχὰς θερμὰς ὑπὲρ τῶν πασχόντων. Νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, ἡ ὁποία εἶνε δῶρον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ νὰ καταφεύγωμεν, καὶ ὄχι εἰς τοὺς μάγους, τοὺς Μωϋσῆδες, τοὺς διαβαστάδες, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ τέλειοι ἀγύρται, θεοκάπηλοι καὶ λαοπλάνοι, τοὺς ὁποίους οὐδεὶς δεσμὸς συνδέει μετὰ τοῦ Θεοῦ. Νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν ἁγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν, καὶ αὐτη διὰ τῶν λειτουργῶν της, διὰ τῶν ἱερῶν τούτων ὀργάνων της, θὰ μεσιτεύῃ ἀποτελεσματικῶς πρὸς τὸν ἅγιον Θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν, χωρὶς νὰ κάμνωμεν διάκρισιν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ τόπου ὡς θαυματουργοῦ ἀπὸ ἄλλον μὴ τοιοῦτον, ἔχοντες τὴν ἀκράδαντον πίστιν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε πανταχοῦ παρών, ὅτι ἡ εὐσπλαγχνία καὶ ἡ παντοδυναμία του προφθάνει παντοῦ, χωρὶς νὰ κάμνωμεν διακρίσεις τούτου τοῦ κληρικοῦ, ὡς *χερικάρη* ἀπὸ τοῦ ἄλλου ὡς μὴ τοιούτου, ἔχοντες τὴν βεβαιότητα ὅτι καὶ οὗτος καὶ ἐκεῖνος εἶνε ἱερὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων μεταδίδεται ἡ θεία χάρις, ἡ ὁποία εἶνε κοινὴ εἰς ὅλους καὶ μεταδίδεται ἀναλόγως τῆς πίστεως ἐκείνου ὁ ὁποῖος τὴν ζητεῖ.

Πίστις λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἰς τὸν ἅγιον Θεόν, προσφυγὴ εἰς τὴν παντοδυναμίαν καὶ εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, προσευχὴ στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἀσφαλοῦς καὶ στερεᾶς βάσεως τῆς πίστεως καὶ ἀπὸ καθαρᾶς καρδίας πηγάζουσα, ἰδοὺ τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν θαύματα ἀληθινὰ καὶ πραγματικὰ καὶ σήμερον· «Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἑβρ. ΙΓ΄. 8) «δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ» (Λουκ. ΚΔ΄. 19). Αὐτὸς εἶπε «πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν πιστεύοντες λήψεσθε» (Ματθ. ΚΑ΄. 22).

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΕΚΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Δ'.

«Οὐ φονεύσεις».

Εἰς τὰς προηγουμένας ὁμιλίας ἀνέπτυξα τὴν περὶ φόνου διδασκαλίαν καταδείξας πόσον βαρὺ ἁμάρτημα εἶναι τὸ φονεύειν ἐν γένει. Σήμερον θὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς αὐτοκτονίας, διότι καὶ αὕτη εἶναι φόνος, εἶναι ἀνθρωποκτονία καὶ μάλιστα κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἀνθρωποκτονιῶν.

Ὅτι ὁ αὐτόχειρ, ἤτοι, ὅπως καὶ ἡ λέξις αὐτὴ δεικνύει, ὁ ἰδίᾳ χειρὶ καταστρέφων τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν εἶναι ἀνθρωποκτόνος, περὶ τούτου εἶναι εὔκολον νὰ πεισθῇ τις. Ὁ φονεύων ἑαυτὸν φονεύει ἄνθρωπον. Τοῦτο δὲ ἀπαγορεύει ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐντέλλεται, «*οὐ φονεύσεις*». Ὁ Νόμος δηλονότι δὲν λέγει, οὐ φονεύσεις ἄλλον ἄνθρωπον, ἀλλὰ λέγει ἁπλῶς, «*οὐ φονεύσεις*», ὅπερ σημαίνει, ***οὐ φονεύσεις οὔτε ἄλλον ἄνθρωπον, οὔτε σεαυτόν***. Οὕτως ἠννόησαν καὶ ἡρμήνευσαν τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες λέγουσιν, ἐπὶ ἀνθρώπου νοητέον τὸ λεχθὲν «*οὐ φονεύσεις*». Λοιπόν, οὔτε ἄλλον ἄνθρωπον, οὔτε σεαυτὸν «*οὐ φονεύσεις*», διότι καὶ ὁ φονεύων ἑαυτὸν φονεύει ἄνθρωπον.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρωποκτονιῶν ἡ αὐτοκτονία εἶναι ἡ βαρυτάτη. Εἶναι δὲ βαρυτάτη οὐχὶ διότι ὁ αὐτόχειρ προσβάλλει τὰ δίκαια τοῦ Θεοῦ περισσότερον τοῦ ἀνθρωποκτόνου, διότι ὅπως ὁ ἀνθρωποκτόνος, οὕτω καὶ ὁ αὐτόχειρ κατατολμᾷ κατὰ τῆς ὑπερτάτης κυριαρχίας τοῦ Θεοῦ, κατὰ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, εἰς ὃν καὶ μόνον ἀνήκει τὸ διδόναι τὴν ζωήν, καὶ καὶ εἰς αὐτὸν καὶ μόνον ἀνήκει τὸ ἀφαιρεῖν αὐτήν, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, «*ἐγὼ ἀποκτείνω καὶ ζῆν ποιήσω*». Οὐχὶ λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης εἶναι ἡ αὐτοκτονία βαρυτέρα τῆς ἀνθρωποκτονίας, διότι ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡ ἰδία καὶ ἑπομένως καὶ ἡ ἐνοχὴ εἶναι ἡ αὐτή. Ἀλλ' οὔτε ἀπὸ τῆς ἄλλης ἀπόψεως εἶναι ἡ αὐτοκτονία βαρυτέρα τῆς ἀνθρωποκτονίας, ὅτι δηλαδὴ ὁ αὐτόχειρ εἶναι μᾶλλον ἐπιζήμιος εἰς τὴν κοινωνίαν, διότι ἐξ ἴσου ἐπιζήμιος εἰς τὴν κοινωνίαν εἶναι καὶ ὁ αὐτόχειρ καὶ ὁ ἀνθρωποκτόνος, καθ' ὅσον καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἕτερος διαπράττουσι τὸ αὐτὸ ἔγκλημα ἐν ἴσῳ μέτρῳ. Πᾶς ἄνθρωπος εἶναι μέλος τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, εἶναι μέρος τοῦ ὅλου τῆς κοινωνίας· πᾶς λοιπὸν ἄνθρωπος ὅστις φονεύει ἑαυτόν,

καθὼς καὶ πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις φονεύει ἄλλον ἄνθρωπον, ἀποκόπτουσιν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν μέλος ἰδικόν της, μέρος ἀνῆκον αὐτῇ, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ κοινωνία δὲν δύναται νὰ στερηθῇ χωρὶς νὰ προσβληθῶσι τὰ ἑαυτῆς δίκαια. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως λοιπὸν ταύτης, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως, ἣν περιεγράψαμεν ἀνωτέρω ὁ ἀνθρωποκτόνος καὶ ὁ αὐτόχειρ ὁμοιάζουσι, καὶ ἡ ἐνοχὴ καὶ τῶν δύο εἶναι ἐξίσου ἡ αὐτή. Τούτων οὕτως ἐχόντων, διατὶ ἡ αὐτοκτονία εἶναι βαρυτέρα τῆς ἀνθρωποκτονίας; Τῶν θεολογούντων τις ἀποφαίνεται, μικρότερον ἡ πορνεία τῆς ἀνθρωποκτονίας, μικρότερον ἡ μοιχεία τῆς ἀνθρωποκτονίας, ἀλλ' ἡ ἀνθρωποκτονία πάλιν μικροτέρα τῆς αὐτοκτονίας. Διατί τοῦτο ἆρά γε; Διότι, λέγει ὁ ἴδιος, πᾶς ἄνθρωπος ἔχει καθῆκον ἀπαράβατον νὰ ἀγαπᾷ ἑαυτὸν περισσότερον ἀπὸ πάντα ἄλλον ἄνθρωπον, ὁ αὐτόχειρ ὅμως δὲν ἀγαπᾷ ἑαυτόν, καὶ διὰ τοῦτον ἀκριβῶς τὸν λόγον εἶναι περισσότερον ἔνοχος τοῦ ἀνθρωποκτόνου, ὅστις φονεύει ἄλλον ἄνθρωπον. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ ἀνθρωποκτονία παντὸς εἴδους εἶναι ἔγκλημα ἐλαφρότερον τῆς αὐτοκτονίας. Ἐλαφρότερον ἡ ἀνθρωποκτονία τῆς συζύγου, ἢ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐλαφρότερον ἡ ἀνθρωποκτονία,— θὰ τολμήσω νὰ τὸ εἴπω,— πατρὸς ἢ μητρός, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀνθρωποκτονίαν ἑαυτοῦ, πρὸς τὴν αὐτοκτονίαν, διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν ἑαυτοὺς περισσότερον παντὸς ἄλλου. Ἰδοὺ διατὶ ὁ αὐτόχειρ εἶναι ἀνθρωποκτόνος πρώτου βαθμοῦ.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρωποκτόνων ὁ αὐτόχειρ εἶναι ὁ μᾶλλον ἐπιζήμιος εἰς ἑαυτόν, ὅστις εἶναι ταὐτοχρόνως καὶ τὸ θῦμα. Γινώσκομεν ὅλοι ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι *πλούσιος ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς*, ὅτι εἶναι ἀπείρως εὔσπλαγχνος. Γινώσκομεν ὅτι εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν τὸν ἔχοντα *καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην*, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ βαρύτης τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, δίδει τὴν συγχώρησιν, καὶ μάλιστα συγχωρεῖ οὐχὶ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις, «*ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας*». Γινώσκομεν ὅτι ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ἐκεῖ ἡ σωτήριος χάρις ὑπερεπερίσσευσεν «*οὗ δὲ ἐπλεό» νασεν ἡ ἁμαρτία ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις*». Ὑποθέσατε τώρα ὅτι ὁ Ἰούδας μετὰ τὴν προδοσίαν αὐτοῦ μετενόει διὰ τὸ ἔγκλημα, ὅπερ διέπραξε, καὶ ὅτι ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ ῥίψῃ εἰς τὸν ναὸν τὰ τριάκοντα ἀργύρια ἀντὶ τῶν ὁποίων ἐπώλησε τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, ἔσπευδε νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ θείου Διδασκάλου αὐτοῦ καὶ ἐζήτει ἔλεος, τί θὰ ἔπραττεν ὁ Διδάσκαλος; Βεβαίως ὁ πανάγαθος Ραββὶ θὰ συνεχώρει αὐτῷ. Ὑποθέσατε ἀκόμη ὅτι ὁ Ἰούδας παραιτούμενος τοῦ σατανικοῦ σκοποῦ τῆς αὐτοκτονίας ἐταπεινοῦτο, καὶ τεταπεινωμένος προσήρχετο πρὸς τὸν Θεὸν ὡς ὁ Ἄσωτος, τοῦ ὁποίου ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν ἐγνώριζεν ἐκ στήθους, διότι εἶχεν ἀκούσῃ ταύτην ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔλεγε· Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, ὁ οὐράνιος Πατὴρ θὰ ἐδέχετο τὴν μετάνοιαν ταύτην τοῦ Ἰούδα, θὰ συνεχώρει αὐτῷ; Ναί, ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος θὰ συνεχώρει αὐτῷ... Λοιπὸν τοῦ Ἰούδα ὁ ὄλεθρος ὑπῆρξεν οὐχὶ ἡ προδοσία, διότι ἠδύνατο νὰ μετανοήσῃ καὶ τύχῃ συγχωρήσεως, ἀλλ' ἡ αὐτοκτονία, ἥτις ἔκλεισεν εἰς αὐτὸν τὴν ὁδὸν τῆς μετανοίας. Παρατηρήσατε τοὺς ἀθλίους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀποπειρῶνται νὰ αὐτοκτονήσωσιν, ἀλλὰ δι' ἕνα οἱονδήποτε λόγον ἀποτυγχάνουσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν καὶ σταματῶσιν ἐν τῇ ζωῇ. Οἱ τοιοῦτοι θεραπευόμενοι

συμφιλιώνονται μετὰ τῆς ζωῆς, χύνουσι δάκρυα μετανοίας καὶ αἰτοῦνται εἰλικρινῶς τὴν συγχώρησιν τοῦ ἑαυτῶν ἁμαρτήματος. Οἱ τοιοῦτοι λαμβάνουσι τὴν συγχώρησιν; Δὲν εἶναι βεβαίως τὸ τοιοῦτον ἀδύνατον. Ἀλλ' εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτυγχάνῃ ἑκάστοτε ἡ ἀπόπειρα τῆς αὐτοκτονίας, ὅπως δοθῇ καιρὸς εἰς τοὺς αὐτοκτονοῦντας ἵνα μετανοήσωσιν; Οὐχὶ βεβαίως! ἡ μάχαιρα πάντοτε θὰ σφάζῃ, ἡ πυρῖτις θὰ ἐκπυρσοκροτῇ, τὸ δηλητήριον θὰ δηλητηριάζῃ, τὸ πύραυνον θὰ φέρῃ εἰς ἀσφυξίαν, τὸ ὕδωρ θὰ πνίγῃ. Λοιπὸν πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν ἀπόπειραν τῆς αὐτοκτονίας πρέπει νὰ ἐρχώμεθα εἰς συναίσθησιν καὶ νὰ μετανοῶμεν, διότι μετὰ τὴν αὐτοκτονίαν μετάνοια πλέον δὲν ὑπάρχει, οὐδὲ σωτηρία ἑπομένως. Θέλεις, Χριστιανέ μου, νὰ ἀποθάνῃς; εἶσαι ἐλεύθερος, ἀπόθανε, ἀλλ' ἔπειτα; . . . Εἶναι φοβερὸς καὶ ὁ πρῶτος θάνατος, ἀλλὰ μυριάκις φοβερώτερος εἶναι ὁ ὑπὸ τῶν ἁγίων Γραφῶν καλούμενος δεύτερος θάνατος, τ.ε. ὁ αἰώνιος θάνατος, ἡ αἰωνία καταδίκη, ἡ αἰωνία κόλασις. Ὁ ἄθλιος αὐτόχειρ τελειώνει τὴν ζωήν του μὲ τὸ φρικτότερον κακούργημα. Ἐπειδὴ δὲ μὲ τὴν τελευταίαν πρᾶξιν αὐτοῦ ἡ ζωὴ κλείει εἰς τὸ μέλλον, δὲν εἶναι δυνατὴ πλέον ἡ μετάνοια, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξομολόγησις, οὔτε ἡ ἄφεσις. Τὸ ἔγκλημα τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον νὰ ἀφεθῇ. Ἰδοὺ διατὶ τὸ ἔγκλημα τοῦ αὐτόχειρος εἶναι τὸ ὀλεθριώτερον ὅλων τῶν ἁμαρτημάτων. Ἰδοὺ διατὶ οἱ αὐτόχειρες γίνονται κληρονόμοι ὄχι μόνον τῆς αἰωνίας ἀπωλείας, ἀλλὰ καὶ τῆς προσκαίρου καταδίκης. Εἰς τὸν ἱερὸν Ναὸν δὲν εἰσάγονται τὰ ἠκρωτηριασμένα σώματα τῶν αὐτοκτονούντων· θυμίαμα δὲν καίεται παρὰ τὸ λείψανον αὐτῶν· ἱερεὺς δὲν συνοδεύει αὐτοὺς εἰς τὴν τελευταίαν αὐτῶν κατοικίαν. Δὲν ἀνυψοῦται Σταυρὸς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀμετανοήτου τούτου κακούργου!

Εἴδομεν ὅτι ἡ αὐτοκτονία εἶναι τὸ βαρύτατον τῶν ἁμαρτημάτων ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἡ ἕκτη τοῦ Θεοῦ Ἐντολὴ ἀπαγορεύει, καὶ ὅτι εἶναι καὶ τὸ μᾶλλον ὀλέθριον διὰ τὸν δράστην αὐτὸν ὅστις ταὐτοχρόνως εἶναι καὶ τὸ θῦμα. Μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ αὐτοκτονία ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν κατέστη πρᾶξις κοινοτάτη, πρᾶξις συνήθης!

Ἄλλοτε ἡ αὐτοκτονία ἦτο τι σπάνιον. Διήρχετό τις ὁλόκληρον τὸν βίον αὐτοῦ χωρὶς ποτὲ νὰ ἀκούσῃ τὴν λέξιν αὐτοκτονία. Πόσον ὅμως οἱ καιροὶ μετεβλήθησαν! Τώρα δὲν παρέρχεται ἡμέρα, καθ' ἣν νὰ μὴ ἀκούσῃ τις καὶ τοιοῦτον ἀνοσιούργημα! Ὅλαι αἱ τάξεις τῆς κοινωνίας, ὅλαι αἱ καταστάσεις, ὅλαι αἱ ἡλικίαι, τὸ γῆρας, ἡ ὥριμος ἡλικία, ἡ νεότης αὐτή, ἀκόμη καὶ ἡ παιδικὴ ἡλικία ἐξολισθαίνουσιν εἰς τὸ φοβερὸν τοῦτο ἔγκλημα. Κατὰ χιλιάδας ἀριθμοῦνται καθ' ἕκαστον ἔτος αἱ αὐτοκτονίαι! Διατὶ δὲ τοῦτο; Διατὶ ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τοῦ ἄλλοτε καὶ τοῦ σήμερον; Πόθεν προέρχεται ἡ καταπληκτικὴ αὕτη ἐξάπλωσις ἐγκλήματος, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ κοινὸς ἀκόμη νοῦς καταδεικνύει ὅτι εἶναι ὀλέθριον; Προέρχεται, πρῶτον, ἐκ τῆς ἐξασθενήσεως τῆς πίστεως, δεύτερον ἐκ τῆς διαφθορᾶς τῶν ἠθῶν, καὶ τρίτον ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἀνηθίκων βιβλίων.

Ὅτι ἡ πίστις σήμερον ἐξησθένησε, τοῦτο οἱ πάντες βλέπομεν ὀφθαλμοφανῶς. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας δὲ καθ' ἣν παύει ὁ Χριστιανὸς πιστεύων εἰς τὸν Θεόν, πιστεύων εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, πιστεύων εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ ζωὴ

δι᾿ αὐτὸν εἶνε βάρος, εἶναι φορτίον ὀχληρὸν καὶ ἀνυπόφορον, τὸ ὁποῖον δὲν δυσκολεύεται νὰ ἀποτινάξῃ ἀφ᾿ ἑαυτοῦ εἰς τὴν πρώτην σκληρὰν δοκιμασίαν τοῦ ἑαυτοῦ βίου. Ἰδοὺ διατὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν οἱ αὐτόχειρες σήμερον, διότι ἐπληθύνθησαν οἱ ἀσεβεῖς, ἐπληθύνθησαν οἱ περὶ τὴν πίστιν ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι. Οὐδεὶς πιστεύων εἰλικρινῶς εἰς Θεὸν θὰ τολμήσῃ ποτὲ νὰ παραβῇ τὴν ἕκτην τοῦ Θεοῦ ἐντολήν.

Ἀλλ᾿ εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῶν αὐτοκτονιῶν συντελεῖ οὐχ᾿ ἧττον καὶ ἡ κατακλύσασα σήμερον τὸν κόσμον διαφθορὰ τῶν ἠθῶν. Χριστιανός, ὅστις ἀφήνει ἑαυτὸν νὰ ἐκνευρισθῇ ἐν ταῖς ἡδοναῖς καὶ ἀπολαύσεσιν, ὁ τοιοῦτος χριστιανὸς εἶναι ἀνίκανος διὰ νὰ διεξαγάγῃ τὴν πάλην τοῦ βίου. Ἅμα ἐνσκήψῃ ἐπ᾿ αὐτοῦ συμφορά τις, ζημία, καταστροφὴ οἱαδήποτε, ἀτύχημά τι ἐν γένει, ἐξ ἐκείνων, ὧν οὐδεὶς ἄνθρωπος εἶναι ἀπηλλαγμένος, ἀμέσως ἀπελπίζει, διότι δὲν ἔχει ἀρκοῦσαν ἀντοχήν, ἀρκοῦσαν δύναμιν, ὅπως ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῆς συμφορᾶς. Ἐὰν δὲ τύχῃ ὁ τοιοῦτος χριστιανὸς νὰ μὴ ἔχῃ καὶ θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, νὰ μὴ ἔχῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως, ἥτις νὰ παραμυθήσῃ, νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ θαρρύνῃ αὐτόν, τότε ὡς μόνον καταφύγιον ἔχει τὰ ὄργανα τῆς αὐτοκτονίας, τὸν σίδηρον, τὸ πυροβόλον ὅπλον, τὸ δηλητήριον, τὸ πύραυνον, τὸ σχοινίον, τὸν κρημνόν, τὸν ποταμόν, τὴν θάλασσαν.

Εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς αὐτοκτονίας συντελοῦσι σήμερον καὶ αἱ ἀναγνώσεις βιβλίων ἀσεβῶν καὶ ἀνηθίκων. Τὰ βιβλία ταῦτα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διαδίδουσι τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν διδαγμάτων τῆς πίστεως. Τὰ βιβλία ταῦτα διασύρουσι τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν καὶ ἐξυμνοῦσι τὴν ἀσέβειαν καὶ κακίαν. Τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὕπαρξιν ζωῆς αἰωνίου, τὴν Κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν τοῦ Θεοῦ, πάντα ταῦτα ἀρνοῦνται, θεοποιοῦσι δὲ τὰ πάθη, τὰς ἡδονάς, τὴν κακίαν ἐν γένει.

Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, προσέχετε, μὴ λαμβάνετέ ποτε ἀνὰ χεῖρας τοιαῦτα ἀσεβῆ βιβλία. Μακρὰν ἀφ᾿ ὑμῶν τὰ μυθιστορήματα καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ βιβλία τὰ ἐξυμνοῦντα τὰ ἐγκλήματα. Τὸ Εὐαγγέλιον, τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων, εἶναι τὰ μόνα ψυχωφελῆ βιβλία, τὰ ὁποῖα ὀφείλουσι νὰ ἀναγινώσκωσι τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, οἱ Χριστιανοί. Ἐὰν δέ τις τῶν Χριστιανῶν δοκιμάσῃ θλίψεις καὶ στενοχωρίας, ἂς ἐνθυμηθῇ τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰπόντος· *«τὸ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς »θλίψεως ἡμῶν καθ᾿ ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κα»τεργάζεται ἡμῖν, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλε»πόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια».* Ἐὰν δέ τις ἀσθενῇ καὶ ὑποφέρῃ σωματικοὺς πόνους, οὗτος ἂς ἐνθυμηθῇ τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες, ὅταν κατεδικάσθησαν ἐν χειμῶνος ὥρᾳ νὰ διανυκτερεύσωσιν ἐντὸς λίμνης πεπηγυίας. ***«Δριμὺς ὁ χειμών, ἀλλὰ γλυκὺς ὁ Παράδεισος· »ἀλγεινὴ ἡ πῆξις, ἀλλ᾿ ἡδεῖα ἡ ἀπόλαυσις. Μὴ ὑποπτήξωμεν ὥραν »χειμέριον, ἵνα τὴν φοβερὰν γέενναν τοῦ πυρὸς φύγωμεν· κατα»φρονήσωμεν κρύους λυομένου, καὶ σάρκα μισήσωμεν, ἵνα τοὺς »στεφάνους τῆς νίκης ἀναδησώμεθα παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ »Σωτῆρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν.»*** Ἀμήν.